

AZ EURÓPAI KÖNYVTÖRTÉNETI KÖZPONT ALAPÍTÁSÁNAK TERVE

A MAGYAR NEMZETI KÖNYVTÁR alapító okiratában és a tevékenységét szabályozó jogi dokumentumokban meghatározott feladatai között a tudományos kutatás hangsúlyosan kiemelt területnek minősül. A tudományos kutatómunka elsősorban a saját állomány tudományos feltárására irányul, így természeténél fogva könyvtörténeti jellegű. A könyvtárnak szintén fontos feladata a nem Magyarországon található magyar vonatkozású dokumentumok szervezett feltárása, amely feladat végrehajtása elképzelhetetlen a külföldi gyűjteményi, kutatói és felsőoktatási intézményrendszer tagjaival való szoros együttműködés nélkül. Az európai országok könyvtörténeti kutatásokkal foglalkozó szakembereinek körében egyre erősebb az igény az összehasonlító jellegű kutatásokra, ezért is bővült ki a magyar nemzeti könyvtár külföldi kapcsolatrendszere. Az Országos Széchényi Könyvtár és a Magyar Tudományos Akadémia Irodalomtudományi Intézetének vezetői ezért elhatározták egy Európai Könyvtörténeti Központ megalapítását, hogy keretet adjanak a már létező kutatásoknak és együttműködéseknek. A leendő központ a könyvtárban működik majd, és az MTA a szakmai együttműködés és a munkatervek egyeztetése mellett „akadémiai kutatócsoport” ki-helyezésével támogatja.

¶ A központ céljai, tagjai, vezetése

A központ legfontosabb céljai a következők:

- a magyar könyvtörténet (kiadás, könyvkötés, illusztráció, kereskedelem, könyvtárak, olvasás, kisnyomtatványok, sajtó) kutatása; a magyarországi kutatások koordinálása, forrásfeltárás, bibliográfia és összefoglalások készítése,
- a retrospektív magyar könyv- és folyóirat-bibliográfia összeállítása,
- a magyar könyvtörténet európai kapcsolatrendszerének kutatása,
- szervezett együttműködés magyarországi és más európai könyvtörténeti műhelyekkel, szakmai közösségekkel,
- az európai összehasonlító könyvtörténeti kutatásokban való részvétel,
- humán szakirodalmi adatbázis létrehozása és működtetése.

A központ vezetője az OSZK főigazgatója vagy tudományos igazgatója. A központ munkáját szak-

mailag nemzetközi kuratórium felügyeli, amelynek tagjait az OSZK és az MTA Irodalomtudományi Intézete vezetése az MTA Könyvtörténeti, illetve Sajtótörténeti Munkabizottságai véleményének kikérésével jelöli ki, és a könyvtár főigazgatója kéri fel öt évre. A kuratórium évente, illetve szükség szerint ülészik. A központ kutatási programját az évente összehívott közgyűlés fogadja el. A közgyűlésre meg kell hívni az MTA Művelődéstörténeti Bizottságának, Könyvtörténeti, illetve Sajtótörténeti Munkabizottságainak elnökeit és titkárait is.

A központ tagjai:

- külföldi meghívott kutatók (nem részesülnek javadalmazásban),
- magyarországi meghívott kutatók (nem részesülnek javadalmazásban),
- az MTA kutatócsoport tagjai (az MTA javadalmazásában),
- az OSZK kutatói, akiknek kutatási területe kapcsolódik az intézeti célokhoz (az OSZK kutatónappal támogatja tevékenységüket),
- az OSZK alkalmazottai, akiknek munkaköri feladatuk a központ céljainak megvalósítása (az OSZK javadalmazásában).

A központ vezetője a könyvtár egész területén folyó tudományos kutatások koordinálásáért felel, közvetlen felügyelete alá tartoznak a következő részben már meglévő, részben kialakítandó szervezeti egységek:

- MTA–OSZK Régi Könyvészeti Emlékek Kutatócsoport,
- XVI–XVIII. Századi Könyvtörténeti Osztály,
- XIX–XX. Századi Könyvtörténeti Osztály,
- Sajtótörténeti Osztály,
- Humán Szakirodalmi Bibliográfiai Osztály,
- különgyűjteményi táruk: Régi Nyomtatványok Tára, Kézirattár, Térképtár, Színháztörténeti Tár, Zeneműtár, Kisnyomtatványtár, Történeti Interjúk Tára, Restauráló Osztály, a zirci cisztercita Reguly Antal Műemlékkönyvtár.

A központ munkáját a Könyvtörténeti és Könyvtártudományi Szakkönyvtár segíti, amely az OSZK Könyvtári Intézetének szervezeti egysége. A szakkönyvtár könyvtörténeti állományát magyar és európai könyvtörténeti folyóiratok, a magyar és az európai könyvtörténetre vonatkozó szakirodalom

alkotja. A szakkönyvtár állományán kívül az OSZK állományában az egyes különgyűjteményi táruk kézikönyvtáraiban további jelentős kézikönyv- és szakirodalmi állomány áll rendelkezésre. A szakkönyvtár könyvtörténeti részének megalapításához az Olasz Köztársaság nagyvonalú ajándéka járult hozzá.

¶ A központ kiadványai

KIADVÁNYTÍPUSOK:

- folyóirat
 - Magyar Könyvszemle (a folyóiratot 1876-ban alapította a nemzeti könyvtár, 1956-2000 között az MTA Irodalomtudományi Intézetének lapja, 2000-tól az Irodalomtudományi Intézet és az OSZK közös kiadványa, megjelentetője az Argumentum Kiadó),
- katalógusok
 - rekonstruált történeti katalógusok: a Kárpát-medence kora újkori könyvtárai (a Szegedi Tudományegyetem Művelődéstörténeti Intézetében 1996-ban alapított sorozatot 2000 óta az OSZK adja ki),
 - ma is létező régi könyv- és kéziratállományok katalógusai,
- konferenciák és tanulmánykötetek
 - Vernetztes Europa. Beiträge zur Kulturgeschichte des Buches (a párizsi École Pratique des Hautes Études, az École des Hautes Études en Sciences Sociales, az Universität Leipzig, az Institut für Höhere Studien és az OSZK közös sorozata, az Universitätsverlag Leipzig kiadásában jelenik meg),
 - az OSZK és az Osiris Kiadó gondozásában 2000 óta megjelenő Libri de libris sorozat,
- monográfiák (egyik legfontosabb célunk a magyarországi könyv- és sajtótörténet összefoglalása),
- bibliográfiák, adattárak,
- hasonmás sorozatok: a magyarországi könyvtörténet emlékeinek a Balassi, a Helikon, a Kossuth, a Pytheas és más kiadókkal közös sorozatokban való hasonmás kiadásai.

Tervezett internetes szakértői rendszerek:

- Bibliotheca corviniana digitalis,
- Bibliotheca eruditionis 1500-1750,
- Lectio (országos közös katalógus az 1850 előtti nyomtatványokról és kéziratokról, a dokumentumok digitalizált változatával),
- Clavis typographorum regionis Carpathicae 1473-1948,
- Régi magyarországi nyomtatványok betűi és

díszjelei adatbank,

- Magyarországi vízjelkatalógus,
- Magyar könyvtártörténeti Minerva,
- Magyar sajtótörténeti adatbázis,
- A magyar könyvtörténet bibliográfiája,
- Magyar művelődéstörténeti lexikon,
- Magyar humán szakirodalmi bibliográfiai adatbázis.

¶ A Könyvtörténeti és Könyvtártudományi Szakkönyvtárról

1959-BEN hozta létre a nemzeti könyvtár azt a Könyvtártudományi és Módszertani Központot, amely az 1997. évi CXL. törvény és a 2000. évi új alapító okirat alapján ma Könyvtári Intézetként dolgozik. Az Intézet könyvtára közel ötven éve naprakészen követi a nemzetközi könyvtártudományi szakirodalmat, ennek részeként a könyvtörténetet is. Az OSZK törzsállománya ugyanakkor külön figyelmet szentelt az európai könyvtörténetnek (katalógusok, bibliográfiák, monográfiák stb.), és ezeket leginkább a különgyűjteményi táruk kézikönyvtáraiban helyezte el. Nagy előnye a gyűjteménynek, hogy a közép-európai, volt szocialista országokkal fenntartott szoros kapcsolatok révén a térség könyvtörténeti szakirodalma nagyobb mértékben összegyűlt, mint a hasonló nyugat-európai gyűjteményekben. Ma közel tizenkétezer kötetet tesz ki könyvtörténeti állományunk.

Az Olasz Köztársaság 2004-ben nagyvonalú gesztussal több ezer kötetet egészített ki ezt a könyvtárat, és egyben javasolta a középkori és a kora újkori kéziratokról, illetve nyomtatványokról készült hasonmás kiadások különgyűjteményi kezelését is. Emellett elkezdtek a ma már hozzáférhetetlen bibliográfiák, könyvtörténeti monográfiák CD-ROM-sorozatát csakúgy, mint a ritka dokumentumok elektronikus kiadását. Ez utóbbi megoldás is jónak mutatkozott a könyvtörténeti gyűjtemény gyarapítására.

Terveink szerint negyvenötvenezer kötetet, folyóiratot, különlenyomatot és elektronikus dokumentumot szeretnénk összegyűjteni az európai könyvtörténetről, és ezeket szabadpolcon az olvasók és kutatók rendelkezésére bocsátani. Reméljük, hogy az egyes államok, könyvtárak, közgyűjtemények és kiadók csatlakoznak az olasz felhíváshoz, és ennek eredményeként minél többféle kiadványt tudunk ajándékként, csere alapján, illetve vásárlással megszerezni.

MONOK ISTVÁN monok@oszk.hu

Schnitzler elbeszélései a századforduló irodalmi modernségének elismeréssel ám botrányokkal is szegélyezett korszakát tükrözik. Az 1910 és 1922 között élő *Modern Könyvtár* feltűnően nagy számban közölt osztrák szerzőket, elsősorban Hoffmannsthal és Schnitzlert. OSZK 17.834/156

NYUGAT

FŐSZERKESZTŐ:
IGNOTUS
SZERKESZTŐK:
FENYŐ MIKSA
ÉS OSVÁT ERNŐ

FALVS E.

Az irodalmi »áttörés« korának, a modern magyar irodalom születésének legfontosabb, a századelő új szellemiségű polgári irodalmának legnagyobb súlyú orgánuma: a *Nyugat* (1908–1941). OSZK. HB.1139